

N:o 7 a.

Ank. till Riksd. kansli den 28 maj 1887, kl. 6 e. m.

Utlåtande, med anledning af åtskilliga förslag angående de kongl. teatrarne.

(2:a U. A.)

I den till Riksdagen den 29 april 1887 aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t framställt följande förslag Angående anslag till reparation å den kongl. stora teaterns hus och teaterverksamhetens uppehållande. beträffande de kongl. teatrarne:

att till *reparation å kongl. stora teaterns hus* måtte anvisas för år 1888 ett extra anslag af 28,820 kronor; samt

att Riksdagen måtte *ej mindre* medgifva, *dels* att de kongl. teaterns verksamhet finge, under spelåret från och med den 1 juli 1887 till den 1 juli 1888, för statens räkning fortgå vare sig å båda teatrarne eller allenast å stora teatern, med rätt för Kongl. Maj:t att under nämnda spelår på arrende upplåta dramatiska teatern med tillhörande materiel åt den eller de personer, som kunde finnas hugade och skickliga att derstädes på ett konsten värdigt sätt uppehålla den dramatiska verksamheten, med skyldighet för upplåtelseägaren att tidtals låta å stora teatern emot viss ersättning och med rätt att dervid begagna denna teaters materiel uppföra större skådespel, äfvensom på de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma, *dels ock* att den arrendesumma, som till följd af berörda upplåtelse kunde komma att tillflyta statsverket, finge användas såsom bidrag till uppehållande af den lyriska verksamheten å stora teatern;

än äfven för uppehållande af teaterverksamheten under spelåret 1887—1888, utöfver det å ordinarie stat uppförda anslag af 60,000 kronor, till

Bih. till Riksd. Prot. 1887. 13. 4 Saml. 1 Afd. 5 Häft.

Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett kreditiv å 25,000 kronor att användas endast i den mån anslaget å ordinarie stat, Kongl. Maj:ts enskilda bidrag till teatrarne samt teatrarne öfriga inkomster icke försloge till bestridande af utgifterna för ifrågavarande verksamhet.

Vidare hafva i en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 28) herrar *O. W. Redelius* och *J. P. Nilsson* på anförda skäl föreslagit:

dels att Riksdagen icke måtte bevilja de under sjunde hufvudtiteln (17—18) begärda anslag af 28,820 kronor till reparation å stora teaterns hus och 25,000 kronor till teaterverksamhetens uppehållande under spelåret den 1 juli 1887 till den 1 juli 1888;

dels ock att Riksdagen måtte indraga det å ordinarie stat uppförda anslaget 60,000 kronor till teatrarne för ofvannämnda spelår och 1888;

och att således intet anslag måtte beviljas till teatrarne.

De förhandlingar, som under de senaste åren egt rum hos Riksdagen, beträffande de kongl. teatrarne, torde ännu vara i så friskt minne, att utskottet icke nu behöfver framlägga någon utförligare redogörelse för dessa förhandlingar, utan kan inskränka sig till att erinra om de viktigaste hufvudpunkterna deri.

I sådant hänseende torde först böra framhållas den förändring i de kongl. teatrarne hela ställning, som inträdde med utgången af spelåret den 1 juli 1880—30 juni 1881. Hans Maj:t Konungen hade nemligen till statsrådsprotokollet den 27 april 1881 — vid anmälan bland annat af samma års Riksdags skrifvelse (n:o 59) med tillkännagifvande, att Kongl. Maj:ts då afgifna proposition *) angående åtskilliga de kongl. teatrarne rörande ärenden blifvit af Riksdagen afslagen — förklarar, att, sedan Hans Maj:t genom sin hofförvaltning godtgjort samtliga de skulder, hvori de kongl. teatrarne vid utgången af spelåret den 30 juni 1881 häftade, de kongl. teatrarne efter nämnda tid icke vidare komme att lyda under hofförvaltningen, utan teatrarne angelägenheter att af Hans Maj:t handläggas liksom öfriga allmänna regeringsärenden efter föredragning i statsrådet; och skulle teatrarne från nämnda tid tills vidare lyda under finansdepartementet, hvars chef hade att inför Kongl. Maj:t föredraga de ärenden, som rörde teatrarne.

*) I denna proposition hade förelagts Riksdagen *dels* förslag, att den dramatiska teaterns fasta egendom och viss materiel skulle öfverlätas å Hans Maj:t Konungen mot det att Hans Maj:t utan statsverkets betungande åtog sig att af egna medel betala den skuld, hvori teatrarne häftade den 1 juli 1881, *dels* ock förslag om medgifvande, under åtskilliga förbehåll, att stora teaterns fasta och lösa egendom finge för visst antal år upplätas åt enskild person eller bolag mot fullgörande af vissa skyldigheter.

Vid 1882 års riksdag föreslog Kongl. Maj:t, att Riksdagen måtte medgifva, att de kongl. teatrarnes verksamhet finge jemväl efter utgången af det den 30 juni 1882 tilländagaende spelåret och intill dess, efter slutligt afgörande af frågan om teatrarnes framtida ställning, tillämpning deraf kunde komma att inträda, fortgå efter hufvudsakligen enahanda plan som dittills, med rätt för Kongl. Maj:t att låta på statsverkets bekostnad af tillgängliga medel förskjuta de utgifter för teatrarnes förvaltning, hvartill det ordinarie statsanslaget och teatrarnes öfriga inkomster kunde komma att ej lemna tillgång; men Riksdagen, som icke ville yttra sig beträffande den plan, enligt hvilken de kongl. teatrarnes verksamhet kunde komma att tills vidare fortgå, utan anhöll, att Kongl. Maj:t täcktes till näst sammanträdande Riksdag framlägga förslag till definitivt ordnande af frågan om teatrarnes framtida ställning och verksamhet, medgaf Kongl. Maj:t endast rätt att låta på statsverkets bekostnad af tillgängliga medel förskjuta intill 40,000 kronor de utgifter för teatrarnes förvaltning under nästkommande spelår, hvartill det ordinarie teateranslaget och teatrarnes öfriga inkomster möjligen icke komme att lemna tillgång.

Något sådant förslag, som af 1882 års Riksdag begärts, blef emellertid icke vid följande års riksdag framlagdt. Kongl. Maj:t afgaf nemligen då endast förslag *dels* om försäljning för statsverkets räkning af den dramatiska teatern jemte viss materiel, *dels* om åtgärder i syfte att från den 1 juli 1884 upplåta stora teatern åt ett konsortium, *dels* om anvisande af medel för teaterverksamhetens uppehållande — inskränkt till endast lyriska representationer — intill nyssnämnda tid, och *dels* om ersättande af vissa utgifna förskott till belopp af sammanlagdt 148,669 kronor. Med anledning af dessa framställningar medgaf Riksdagen, att den dramatiska teatern jemte den materiel, som funnes kunna undvaras, finge, på sätt och i den ordning Kongl. Maj:t föreslagit, försäljas med tillträde den 1 juli 1884 och med vilkor att, om försäljningen egde rum, köpeskillingen skulle ingå bland statsverkets extra uppbörd; och anvisade Riksdagen derjemte *dels* för upprätthållande af teaterverksamheten under spelåret den 1 juli 1883—30 juni 1884 å ordinarie stat 60,000 kronor och å extra stat 40,000 kronor, under vilkor att statsmedel derutöfver icke blefve för de kongl. teatrarne använda, *dels* ock till betäckande af de gjorda förskotten det därför äskade beloppet, allt för år 1884. Slutligen anhöll äfven 1883 års Riksdag, att förslag måtte varda till nästa Riksdag afgifvet om ordnande af den kongl. teaterns ställning.

I den statsverksproposition, som affäts till 1884 års Riksdag, föreslog Kongl. Maj:t, att Riksdagen måtte anvisa ett extra anslag å 87,470 kronor till betäckande af brist för spelåren den 1 juli 1881—30 juni 1883 samt *dels* medgifva, att de kongl. teatrarnes verksamhet finge fortgå å såväl den

stora som den dramatiska teatern under tre spelår, räknadt från den 1 juli 1884, *dels* ock för de kongl. teatrarne för spelåret 1884—1885, utöfver det å ordinarie stat uppförda anslag af 60,000 kronor, anvisa å extra stat ett anslag af 40,000 kronor.

Riksdagen, som beviljade den äskade ersättningen för betäckande af ofvan omförmälda brist, beslöt i öfrigt att, under vilkor att Stockholms stad under tre år från den 1 juli 1884 med ett belopp af 50,000 kronor om året deltog i kostnaden för de kongl. teatrarne verksamhet, *dels* medgifva, att teatrarne verksamhet å såväl den stora som den dramatiska teatern finge fortgå i tre spelår, räknadt från den 1 juli 1884, *dels* att för sådant ändamål uppföra till oförändradt belopp det till kongl. teatern i gällande rikstat anvisade ordinarie anslaget å 60,000 kronor, *dels* ock att på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts begäran om anslag å extra stat för år 1885 till de kongl. teatrarne, att till Kongl. Maj:ts förfogande ställes ett kreditiv å högst 15,000 kronor, att användas endast i den mån anslaget å ordinarie stat samt Hans Maj:t Konungens bidrag till teatrarne tillika med Stockholms stads tillskott och teatrarne öfriga inkomster icke försloge till bestridande af teatrarne utgifter; dock med vilkor jemväl, att statsmedel utöfver sålunda bestämda anslag icke finge för de kongl. teatrarne användas.

Innan utskottet öfvergår till behandlingen af de särskilda anslagsposterna i Kongl. Maj:ts proposition, torde utskottet först böra utlåta sig om den i frågan väckta motionen, som går ut på att staten från och med slutet af det löpande spelåret skulle upphöra att med vare sig större eller mindre belopp lemna understöd åt de kongl. teatrarne.

Utskottet har sig väl bekant, att redan sedan lång tid tillbaka inom Riksdagen finnes ett ej ringa antal representanter, som, i likhet med motionärerne, anse, att staten har intet intresse i att uppmuntra den sceniska konsten.

Beträffande de skäl, som till stöd för nämnda uppfattning blifvit anförda, får utskottet hänvisa till de anföranden, som vid 1883 och 1884 årens riksdagar hållits, särskildt i Andra Kammaren, under öfverläggningarna om då begärda anslag till de kongl. teatrarne.

För utskottets uppfattning af denna fråga är — vid det förhållande att ännu icke något förslag om definitivt ordnande af den sedan länge sväfvande teaterfrågan föreligger — den omständighet bestämmande, att den svenska representationen alltifrån 1809 — med undantag allenast af statsregleringsperioden 1841—1845 — intill närvarande tid, till befordrande af

kongl. teaterns ändamål: att odla allmänhetens smak och konstsinne, att uppmuntra den inhemska vitterheten och sålunda äfven bidraga till svenska språkets vård, understött samma teater med anslag. Dessa anslag hafva utgjort å ordinarie stat:

under åren 1809—1841,	årligen	4,500	r:dr	b:ko	och	200	famnar	ved,
»	»	1845—1854,	»	6,000	»	»	å	7:de hufvudtiteln,
»	»	1855—1857,	»	20,000	»	»	»	»
»	»	1858—1868,	»	75,000	»	rmt	»	»
»	»	1869—1887,	»	60,000	kr.	»	»	»

Häraf framgår, att statsbidrag till teaterverksamhetens upprätthållande å kongl. teatern utgått i omkring tre fjerdedels sekel, till följd hvaraf det samma kan anses hafva erhållit ett slags häfd, så att, då nu, såsom äfven förut inträffat, fråga väckts om bidragets fullständiga upphörande, sådant synes utskottet endast under den förutsättning böra beslutas, att synnerligen afsevärda och tungt vägande skäl därför anföras. Men motionärerne hafva, enligt utskottets omdöme, i sin motion icke andragit några så beskaffade skäl. Vid sådant förhållande, och då det är utom allt tvifvel att för teaterverksamhetens uppehållande under nästinstundande spelår oundgängligen kräves bidrag från statens sida, samt det nu löpande spelåret är så nära sitt slut, att rådrum ej torde finnas att, derest staten nu plötsligt undandrager teatrarne all hjälp, derförinnan hinna vidtaga ens de nödvändigaste åtgärderna för att sätta teatrarne — särskildt den stora — i stånd att arbeta äfven under det den 1 nästkommande juli begynnande spelåret, anser sig utskottet för det närvarande sakna skäl att tillstyrka Riksdagen att, på sätt motionärerne yrkat, vägra alla anslag till teatrarne.

Härvid utgår dock utskottet från den förutsättning, att det rådrum af ytterligare ett spelår, som utskottet på grund af särskilda omständigheter ansett böra beredas, användes till utarbetande af förslag till teaterfrågans slutliga lösning och framläggande af sådant förslag för Riksdagen.

Vidkommande de anslag, som för de kongl. teatrarne blifvit af Kongl. Maj:t äskade, har utskottet först att behandla det anslag, å 28,820 kronor, som begärts för *reparation å stora teaterns hus*.

Enligt hvad af statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 25 april 1887 närmare kan inhemtas, hafva genom öfverintendentsembetets försorg uppgjorts tre alternativa förslag till operahusets iståndsättande, slutande det första å en kostnadssumma af 475,000 kronor, det andra å 75,000 kronor och det tredje å ofvan angifna, af Kongl. Maj:t äskade belopp.

I statsrådsprotokollet lemnas emellertid några upplysningar angående

beskaffenheten af operahuset, hvilka vid bedömandet af frågan om detta anslag torde böra synnerligen beaktas.

Å sid. 78 i nämnda protokoll anföres följande:

»Öfverintendentsembetet har vidare anfört, att den hufvudsakligaste bland husets anmärkta brister vore *grundens dåliga beskaffenhet* åt södra sidan. Denna grund vore nemligen här uppförd på liggande rustvirke af 3 till 4 lag bjelkar, hvilka låge med öfra kanten $2\frac{1}{2}$ till 3 fot öfver lägsta vattenytan i saltsjön. Visserligen vore detta oaktadt virket på de flesta ställena ännu friskt, men dock dåligt vid ett å ritningen öfver operahusets källarvåning med *e* utmärkt ställe, der rustet slutade och der äfven en hastig sänkning i fasaden af 4 verktrum vore synlig. Största sättningen vid husets båda södra hörn vore 1,25 och 1,26 fot, under det att den i midten af södra fasaden vore endast 0,50 fot, och hade huset således, jemte det att hela södra partiet deraf sjunkit och lutade åt söder 0,24 till 0,58 fot, fläkt sig åt öster och vester, hvilket äfven framginge af de uppåt vidgade sprickorna på södra fasaden, likasom af lodningarne, hvilka angäfve lutningen åt öster och vester omvexlande emellan 0,21 och 0,44 fot.

»Då nu äfven spännstolarne öfver scenen sköte ut murarne, syntes häraf, att *hela scenområdet* vore så bristfälligt, att åtgärder snart måste vidtagas till förekommande af ännu värre skador, helst äfven murarne omkring nämnda område, likasom trappor, tak, fönster och dörrhvalf, hade stora sprickor, hvilka, derest hvalfstenarne skulle lossna, kunde blifva af farlig beskaffenhet.

»Vidkommande åter *salongen*, så hängde visserligen taket deröfver ned betydligt och borde derföre omgöras eller förstärkas, derest de större alternativförslagen skulle vinna afseende; men vore dock detta tak af betydligt bättre beskaffenhet än scentaket, hvilket äfven gälde salongens murar, som hvilade på naturlig sandbotten $2\frac{1}{2}$ till 3 fot öfver lägsta vattenytan och vore fastare än murarne kring scenen.

»Klädlogebyggnaden, hvars grund vore synnerligen dålig och belägen på utfyld mark omkring 20 fot öfver lägsta vattenytan, visade sig hafva sjunkit minst en half fot mera än sjelfva teaterhuset närmast deromkring, hvaraf vållats genomgående sprickor i omgifvande murar, hvalfringar och trappor, och hade den höga gafvelmuren emot dekorationsmagasinet, hvilken vore mycket bugtig, visat sig vara vid bugten ihålig samt så bristfällig, att ras här kunde befaras; varande genom klädlogebyggnadens sättning rubbningar vållade jemväl i *dekorationsmagasinets* murar och träkonstruktion, hvars öfra bjelklag äfven befunnits starkt angripet af röta.

»I fråga derefter om *eldfaran* inom operahuset, till hvars minskande, enligt derom meddelade föreskrifter af särskildt förordnade komiterade, be-

tydliga omkostnader blifvit under senare åren gjorda, vore densamma fortfarande stor öfverallt inom huset och ej minst i följd af den myckna eldning i spisar och kakelugnar, som försigginge i källare- och cafélokaler samt bostäder, och vore denna eldfara af särdeles betänklig art för publiken i salongen, då ingen isolering funnes emellan scenområdet, der faran vore störst, och salongsområdet. Såväl under salongens golf som öfver dess tak vore öppet emot scenens undervåningar och vindbottnar, der brännbara och lätt antändbara ämnen funnes hopade, och kunde derföre lågor och rök obehindradt framtränga såväl under som öfver publiken, för hvilken en hastig reträtt genom de till kapprum använda tränga korridorerna vore omöjlig.

»Slutligen anhölle öfverintendentsembetet att få erinra, att de nu föreslagna åtgärderna — föranledda af den embetet meddelade befallning att inkomma med förslag till husets iståndsättande — äfven om det första alternativets kostnadssumma medgäfvde förändringar i husets form till åstadkommande af förbättringar i inredningen, likväl ingalunda kunde anses tillfyllestgörande för teaterns försättande i tidsenligt skick.»

De upplysningar, som sålunda lemnats om beskaffenheten af stora teaterns nuvarande hus, synas utskottet till fullo ådagalägga, att det endast genom en fullständig ombyggnad af huset kan vara möjligt att råda bot å bristfälligheterna, samt att förty hvarje summa, som utgifves för verkställande af reparationer å det nuvarande huset, i viss grad måste anses såsom förspild utan varaktigt gagn. Vid sådant förhållande, och då genom beviljandet af det anslag, Kongl. Maj:t äskat för en del reparationer, det skulle kunna inträffa, att den af alla sakkunnige så kraftigt förordade nybyggnadsfrågan komme att längre än eljest vore behöfligt undanskjutas, tvekar utskottet icke att afstyrka anvisandet af nu förevarande anslag. De reparationer, som oundgängligen erfordras för att åtminstone under den närmaste tiden skydda teaterpersonalen och åskådarna mot den fara, för hvilken de äro utsatta genom en del murars bristfälliga beskaffenhet, böra kunna utföras med en mindre kostnad än den nu uppgifna, och tillgångar dertill beredas ur teaterns egna inkomster, om, såsom utskottet tänkt sig och här nedan får närmare utveckla, dessa inkomster genom tillskott från annat håll kunde något ökas utöfver hvad Kongl. Maj:t beräknat.

De anslagsfordringar, Kongl. Maj:t framställt för teaterverksamhetens uppehållande under nästa spelår, inledas med det förslag, att Riksdagen skulle medgifva, att denna verksamhet finge under sagda spelår fortgå »för statens räkning».

Ett så beskaffadt medgifvande har icke förut af Riksdagen lemnats och torde ej heller nu böra lemnas, helst detsamma i viss mån skulle stå i strid med den uppfattning af teaterns ställning, som Riksdagens senaste

beslut beträffande teatrarne innefattar, i det nemligen Riksdagen ansett teatrarne uppehållande vara en för hofförvaltningen, Stockholms stad och staten gemensam angelägenhet. Dessutom är hela teaterverksamheten af sådan beskaffenhet, att den svårligen kan handhafvas under de former, som gälla för statsinstitutioner. De till den egentliga teaterpersonalen hörande samt de vid teatrarne kansli anstälde personer hafva också alltid intagit en helt annan ställning än som skulle tillkommit dem, om de ansetts jemförlige med statens embets- eller tjänstemän. Stat för deras aflöning har sålunda icke af Riksdagen reglerats, och ej heller hafva de rätt till pension från allmänna indragningsstaten.

I öfverensstämmelse med den uppfattning, som torde ligga till grund för förslaget, att teaterverksamheten skulle fortgå för statens räkning, har Kongl. Maj:t icke upptagit det vilkor för utgående af de till teaterverksamhetens uppehållande afsedda statsanslag, som 1884 års Riksdag först uppställt och 1885 och 1886 årens Riksdagar derefter upprepat, att nemligen ett visst tillskott skulle lemnas af Stockholms stad. Men, ehuru stadens fullmäktige, enligt hvad statsrådsprotokollet (sid. 77) utvisar, på derom genom öfverståthållareembetet på Kongl. Maj:ts befallning gjord framställning att antingen för viss tid ställa ett årligt anslag af 50,000 kronor till teaterdirektionens förfogande eller, om sådant ej medgäfves, lemna för en gång ett anslag af 750,000 kronor till stora teaterns ombyggnad, anmält, att de funnit sig icke kunna bifalla någondera af nyssberörda, alternativt gjorda framställningar, finner dock utskottet häri intet skäl, att Riksdagen nu skulle frångå grundsatsen, att bidragen från statens sida till teaterverksamhetens uppehållande böra göras beroende af tillskott jemväl från staden. Har nemligen en enligt sunda principer och på ett värdigt sätt bedrifven teaterverksamhet en stor betydelse för konsten och vitterheten, synas ock målsmännen för den stora hufvudstadsbefolkning, som företrädesvis har tillfälle att draga nytta af de konstnjutningar, teatern erbjuder, ega fullt giltiga skäl att, när sådant visar sig vara nödvändigt för upprätthållandet af de ifrågavarande teatrarne verksamhet, dertill lemna något bidrag af stadens medel, helst som Stockholms stad af de kongl. teatrarne befintlighet och verksamhet har äfven ett materielt, för kommunen högst afsevärdt gagn. Här af följer, att utskottet icke heller kan dela den betänklighet, som framstälts mot beviljande af stadsbidrag till teatrarne, att nemligen en så beskaffad utgift skulle innebära en orättvisa mot den mindre bemedlade delen af hufvudstadens befolkning. Skulle detta skäl anses befogadt, så gäller detsamma äfven om *statens* bidrag till teatrarne. De formella betänkligheter, som i synnerhet torde hafva föranledt stadens fullmäktige att hittills intaga en afvisande hållning

gent emot alla framställningar om tillskott till teaterverksamhetens uppehållande, kan utskottet lika litet som Kongl. Maj:t tillerkänna giltighet.

Ehuru sålunda enligt utskottets uppfattning intet skäl finnes för Riksdagen att uppgifva villkoret om stadsbidrag till teatrarne, så forde det dock vara lämpligt att vidtaga sådan förändring i formuleringen af det af 1884 års Riksdag först uppställda villkoret om stadsbidrag till teatrarne, att för den händelse sådant bidrag äfven nu skulle vägras, andra, som för teaterverksamhetens fortsatta uppehållande hysa intresse, må kunna, i stället för eller, om staden skulle bevilja endast en del af det fordrade tillskottet, jemte denna, lemna hvad som erfordras, och Kongl. Maj:t således, utan hinder deraf att tillskottet icke alls eller blott delvis utgår ur stadens kassa, ändock ega att använda statens anslag till teatrarne.

I fråga om beloppet så väl af Stockholms stads som af statens bidrag till teaterverksamhetens uppehållande synes det utskottet, att Riksdagen bör bestämma bådadera bidragen till enahanda summa, som 1884, 1885 och 1886 årens riksdagar, nemligen:

bidrag från statsverket:

a) på ordinarie stat	kronor 60,000: —
b) på extra stat (kreditiv).....	» 15,000: —
tillskott från Stockholms stad	» 50,000: —

Jemväl i fråga om de närmare bestämmelserna för användandet af statens bidrag till teatrarne torde Riksdagen böra i tillämpliga delar meddela enahanda stadganden och förbehåll, som af nyssnämnda tre Riksdagar beslutits, och således föreskrifva, att förenämnda kreditiv å 15,000 kronor endast får användas i den mån anslaget å ordinarie stat, Kongl. Maj:ts enskilda bidrag till teatrarne, tillika med ofvannämnda tillskott å 50,000 kronor och teatrarne öfriga inkomster icke förslå till bestridande af teatrarne utgifter, äfvensom upprepa villkoret att statsmedel utöfver sålunda bestämda anslag icke få för de kongl. teatrarne användas.

Det återstår för utskottet att behandla Kongl. Maj:ts förslag om utarrendering till ett konsortium af den dramatiska teatern. Kontrakt härom hade, när statsverkspropositionen af den 29 april 1887 till Riksdagen afläts, ännu icke upprättats, men till statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen angifvit de viktigaste af de grunder, hvilka vid utarrenderingen borde iakttagas. Dessa grunder voro enligt statsrådsprotokollet följande:

»Dramatiska teaterns hus med dit hörande inventarier äfvensom alla till nämnda teater hörande dekorationer, attributer, möbler och kostymer m. m. skulle upplåtas på ett år från och med den 1 nästkommande juli emot

en årlig hyresafgift af 15,000 kronor. Sjelfva byggnaden skulle underhållas af kronan genom öfverintendentsembetet; men scenen, salongen, öfriga till konsortiet upplåtna lokaler, maskinerier samt lösboet skulle underhållas af konsortiet samt borde återlemnas i minst lika godt skick som vid tillträdet. Konsortiet hade ock att försäkra lösboet mot eldskada. Verksamheten på dramatiska teatern, som, i öfverensstämmelse med hvad hittills varit vanligt, hufvudsakligen komme att omfatta det moderna skådespelet, borde i anseende till såväl val af stycken som deras utförande motsvara de anspråk, som kunde ställas på en kongl. teater. Chefen för finansdepartementet skulle ega att för tillsyn öfver teatern anställa en inspektör, hvilken hade rätt till friplats å teatern och vore berättigad att förbjuda uppförandet af teaterstycken, som han ansåge ovärdiga en kongl. scen. Det skulle åligga konsortiet att, efter direktionens för de kongl. teatrarne bestämmande och mot ersättning, hvarom nämnda direktion hade att med konsortiet träffa närmare aftal, låta personalen vid dramatiska teatern tre gånger i hvarje månad, från och med september till och med maj, å stora teatern uppföra större skådespel, dervid, om så erfordrades, stora teaterns materiel finge begagnas.

»Om Riksdagen eller andra för teatrarne fortsatta verksamhet i oförändradt skick lemnade anslag till enahanda belopp, som nu utgå, eller om Riksdagen vägrade bifalla förslaget om dramatiska teaterns upplåtande på arrende, skulle det uppgjorda aftalet förfalla; och komme i sådant fall direktionen öfver de kongl. teatrarne att öfvertaga de kontrakt, som konsortiet före fattandet af sådant beslut ingått med sujetter om engagement vid teatern, likasom direktionen skulle ersätta konsortiet kostnad för anskaffande af teaterstycken och utskrifning af roller.»

Häraf synes bland annat, att utarrenderingen är beroende derpå, huruvida teatrarne för nästa spelår få behålla de för upprätthållande af deras verksamhet nu utgående anslag. Erhållas dessa anslag för teatrarne fortsatta verksamhet, så kommer uppgjordt arrendeaftal att förfalla.

Då Kongl. Maj:t af 1883 års Riksdag bemyndigats att sälja hela den dramatiska teatern med viss materiel, torde Riksdagen nu ej böra vägra det begärda medgifvandet till dramatiska teaterns utarrendering under nästa spelår, om några verkliga fördelar skulle finnas vara af en sådan utarrendering att hemta.

Skulle de förslag, som utskottet, enligt här ofvan angifna grunder, kommer att för Riksdagen framlägga, vinna bifall, eller Riksdagen eljest

kommer att fatta sådana beslut, att, så vidt af Riksdagen beror, teaterverksamheten kan under ännu ett spelår uppehållas, lärer det blifva nödvändigt, att det rådium, som derigenom kan varda beredt, användes till utarbetande af en bestämd plan för teaterfrågans definitiva lösning. Riksdagens under de senare åren ofta upprepade begäran om förslag till teaterfrågans slutliga lösning har, såsom bekant, hittills ej ledt till något resultat; men skulle, om ännu ett års uppskof för åstadkommande deraf beredes, detta år gå till ända utan att målet ändock vinnes, är det fara, att detta på många håll kan komma att anses såsom ett bevis, att slutlig lösning af frågan i den rigtning, Riksdagen önskar, icke är möjlig att uppnå och att nytt uppskof därför, såsom gagnlost, icke varder medgifvet. Såsom af den lemnade redogörelsen angående beskaffenheten af stora teaterns hus lärer framgå, beror möjligheten att på ett tillfredsställande sätt lösa den invecklade frågan väsentligen derpå, att ny byggnad för teatern varder anskaffad. Utan att vilja söka uttala några förutsägelser, i hvad mån Riksdagens medverkan för att åstadkomma en sådan ny byggnad kan vara att påräkna, tror dock utskottet det kunna vara af gagn, att utskottet antyder *sin* uppfattning i detta hänseende. Staten eger på olika ställen inom Stockholms stads område många värdefulla tomter, af hvilka några skulle vara för en tidsenlig teaterbyggnad synnerligen lämpliga, och bland dessa senare är det naturligtvis, förutom norra delen af Kungsträdgården, företrädesvis stora teaterns nuvarande tomt med der förefintliga betydliga byggnadsplats och deraf härflytande möjlighet att inrätta inkomstgifvande lägenheter, som i förevarande afseende är egnad att tillvinna sig den största uppmärksamheten. Man skulle kunna tänka sig en sådan lösning af denna fråga, att nämnda värdefulla tomt upplåtes till Stockholms stad, eller, om den icke ville mottaga ett anbud härutinnan, till ett konsortium af enskilde, för den sceniska konsten särskildt nitälskande personer, som kunde finnas hågade att, mot skyldigheten att å tomten uppföra en tidsenlig teaterbyggnad, tillgodogöra sig de nu delvis obegagnade fördelar, som tomten erbjuder. Det är gifvet, att utförandet häraf i väsentligaste mån beror på det intresse af frågans lösning, Stockholms stad eger och ådagalägger. Möjligen skall äfven den enskilda offervillighet för saken, som redan en gång fått ett uttryck, kunna påräknas till åstadkommande af en alla intressen tillfredsställande lösning af frågan.

Huru härmed än kan komma att gå och huru olika meningarne än må vara om den ställning staten rätteligen bör intaga till teatrarne och upprätthållandet af deras verksamhet, så torde svärligen någon mera afsevärd meningskiljaktighet kunna råda derom, att den nuvarande stora teatern så snart som möjligt borde ersättas af en ny. Begagnandet af operahuset i sitt brist-

fälliga skick synes utsätta såväl de å scenen uppträdande och åskådarne som den inom byggnaden förvarade dyrbara materielen för vådor, och det torde vid sådant förhållande icke länge låta sig göra att begagna huset. Nödvändigheten att beakta detta förhållande är ett kraftigt stöd för den förhoppning, att Riksdagens ofta uttalade önskningsar om teaterfrågans lösning snarligen kunna gå i fullbordan.

I enlighet med hvad ofvan anförts får utskottet hemställa:

att Riksdagen — med anledning af Kongl. Maj:ts framställning och den i ämnet väckta motionen — må

a) besluta att icke bevilja det för reparation å stora teaterns hus begärda anslag å 28,820 kronor;

b) under vilkor att Stockholms stad, eller andra, eller Stockholms stad i förening med andra, under ett år från den 1 juli 1887 med ett belopp af 50,000 kronor deltagar i kostnaden för de kongl. teaternes verksamhet, *dels* medgifva, att teaterverksamheten å vare sig båda teatrarne eller endast stora teatern får fortgå under spelåret den 1 juli 1887—den 30 juni 1888, *dels* för sådant ändamål uppföra till oförändradt belopp det till kongl. teatrarne i nu gällande riksstat anvisade ordinarie anslaget å 60,000 kronor, *dels* ock på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts begäran om anslag å extra stat för år 1888 till de kongl. teatrarne, att till Kongl. Maj:ts förfogande ställes ett kreditiv å högst 15,000 kronor, att användas endast i den mån anslaget å ordinarie stat, Kongl. Maj:ts enskilda bidrag till teatrarne, ofvanberörda tillskott å 50,000 kronor samt teaternes öfriga inkomster icke förslå till bestridande af teaternes utgifter, dock med vilkor jemväl, att statsmedel utöfver sålunda bestämda anslag icke må för de kongl. teatrarne användas; samt

c) medgifva Kongl. Maj:t rätt att under spelåret från och med den 1 juli 1887 till den 1 juli 1888 på arrende upplåta dramatiska teatern med tillhörande materiel åt den eller de personer, som kunna finnas hugade och skickliga att derstädes på ett konsten värdigt sätt uppehålla den dramatiska verksamheten, med skyldighet för upplåtelsetagaren att tidtals låta å stora teatern emot viss ersättning och med rätt att dervid begagna denna teaters

materiel uppföra större skådespel, äfvensom på de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, samt att använda den arrendesumma, som till följd af berörda upplåtelse kan komma att tillflyta statsverket, såsom bidrag till uppehållande af den lyriska verksamheten å stora teatern.

Stockholm den 26 maj 1887.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

af herrar grefve *G. Sparre*, grefve *W. G. Hamilton*, *A. F. O. Cederberg*, *H. R. Törneblad* och *Liss Olof Larsson*; samt

vid mom. a): af herrar friherre *F. von Essen*, *G. V. Schotte* och *R. G. von Hedenberg*, hvilka ansett ett anslag af 10,000 kronor böra beviljas till de oundgängligaste reparationerna å stora teaterns hus;

vid mom. b): af herrar *G. V. Schotte* och *R. G. von Hedenberg*, hvilka ansett, att för uppehållande af teaterverksamheten under spelåret 1887—1888, utöfver det å ordinarie stat uppförda anslag af 60,000 kronor, till Kongl. Maj:ts förfogande borde ställas ett kreditiv å 25,000 kronor, att användas endast i den mån anslaget å ordinarie stat, Kongl. Maj:ts enskilda bidrag till teatrarne samt teatrarne öfriga inkomster icke försloge till bestridande af utgifterna för ifrågavarande verksamhet, dock med vilkor, att statsmedel utöfver sålunda bestämda anslag icke finge för de Kongl. teatrarne användas;

af herr *N. Petersson*, som anført:

»Då vid riksdagen 1884 medgafs, att teaterverksamheten finge fortgå i tre år från den 1 juli 1884, torde en stor del af dem, som medverkade till

att detta medgifvande lemnades, hafva utgått från den förutsättning, att, sedan det rådium, som sålunda medgafs för uppgörande af förslag till teaterfrågans lösning tilländagått, sådant förslag skulle för Riksdagen framläggas, hvaregenom statens bidrag till teatrarne kunde upphöra eller väsentligt minskas. Förslag härutinnan har emellertid icke afhörts; och anser jag mig redan på denna grund ega anledning yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts som utskottets framställning i fråga om anslag till teaterverksamhetens fortsatta bedrivande.

Härtill kommer emellertid ännu en omständighet. Såsom vilkor för användande af de anslag från statsverket, hvilka anvisats för spelåren 1884—87 stadgade nemligen Riksdagen, att Stockholms stad skulle under dessa tre år lemna ett tillskott af 50,000 kronor om året. Stadens målsmän funno emellertid ej skäl bevilja nämnda tillskott, men den erforderliga summan anskaffades genom insamling bland enskilde, som genom stadens kassa tillhandahöllo penningarne, hvadan i *formelt* afseende vilkoret kunde anses fullgjordt. Riksdagen lärer dock hafva åsyftat något mera, nemligen att erhålla ett bevis, att stadsfullmäktige, som närmast borde kunna bedöma om och i hvad mån teatrarne medförde det stora gagn, som på många håll tillskrifves dem, funno detta gagn så stort, att de hellre ville uppoffra något af kommunens medel än tillåta teatrarne stängning.

Då nu genom stadsfullmäktiges beslut att för treårsperioden 1884—87 vägra att lemna bidrag till teaterverksamhetens uppehållande måste anses ådagalagdt, att de ej funnit denna verksamhet så gagnelig, att det vore skäl att för densamma uppoffra något af stadens medel, samt stadsfullmäktige, enligt hvad i statsrådsprotokollet upplyses, afslagit Kongl. Maj:ts alternativa framställningar om bidrag antingen årligen till teaterverksamhetens fortsatta uppehållande eller för en gång till ny byggnad för stora teatern, anser jag det vara gagnlöst att vidare ifrågasätta någon uppoffring från stadens sida till teaterverksamhetens uppehållande samt har därför inom utskottet yrkat, att *mom. b)* måtte erhålla följande lydelse:

b) att Riksdagen, — med afslag å Kongl. Maj:ts framställning men bifall till den i frågan väckta motionen — må besluta, *dels* att icke bevilja på extra stat för år 1888 äskade 25,000 kronor eller det af utskottet föreslagna beloppet 15,000 kronor till teaterverksamhetens uppehållande under spelåret den 1 juli 1887 till den 30 juni 1888, *dels ock*, att från 1888 års riksstat utsluta det å ordinarie stat uppförda anslaget å 60,000 kronor till de kongl. teatrarne.

Under förutsättning att detta mitt yrkande vinner afseende, finner jag hinder ej möta att bifalla förslaget om dramatiska teaterns utarrendering, blott att statsverket befrias från utgifter för de kongl. teatrarne. Skulle arrendesumman för dramatiska teatern lämpligen kunna användas för uppehållande af verksamheten å stora teatern utan annat slags statsbidrag än denna arrendesumma och hyresmedlen för lägenheter i stora teaterns hus, har jag under nu nämnda förbehåll intet att erinra mot bifall till hvad utskottet i *mom c.* hemställt.»

I denna herr N. Peterssons reservation hafva herrar *N. Olsson* och *P. Pehrson* instämt.

Vidare hafva herrar *H. P. P. Tamm*, *N. Fosser*, friherre *B. A. Leijonhufvud*, *C. E. Casparsson*, grefve *E. C. A. Piper*, *R. N. G. Montgomery-Cederhielm* och *A. P. Danielson* begärt få antecknadt, att de ej deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
